

ХАРКІВСЬКА ОБЛАСНА ДЕРЖАВНА (ВІЙСЬКОВА) АДМІНІСТРАЦІЯ

**ДЕПАРТАМЕНТ НАУКИ І ОСВІТИ
ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ**

**КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД «ХАРКІВСЬКА ОБЛАСНА СТАНЦІЯ ЮНИХ ТУРИСТІВ»
ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ**

ПІЗНАЄМО ІСТОРІЮ УКРАЇНИ

**ХАРКІВ
2023**

УДК 37.035
ББК 74.200.5

Пізнаємо історію України
[упорядник: Пристюк Н.П.] Х.: 2023. – 48 с.

У збірці представлені авторські завдання з історичного краєзнавства, а також завдання для ЗНО та НМТ з історії України, представлені на офіційних сайтах Регіональних центрів оцінювання якості освіти. Збірка стане в нагоді для проведення історико-краєзнавчих вікторин, занять гуртків з історичного краєзнавства, конкурсу «Відун» з учасниками гри «Сокіл» («Джура») та інших заходів з національно-патріотичного виховання.

Упорядник: Пристюк Н.П., керівник гуртків-методист Комунального закладу «Харківська обласна станція юних туристів» Харківської обласної ради.

Відповідальна за випуск: Редіна В.А., директор Комунального закладу «Харківська обласна станція юних туристів» Харківської обласної ради.

*Пізнай свій край, свій рід, свій нарід,
свою землю і ти побачиш свій шлях у життя...*

Григорій Сковорода,
видатний філософ, педагог, мандрівник

Вивчення історії рідного краю, України один із пріоритетних напрямів національно-патріотичного виховання підростаючого покоління. Значні зусилля у вирішенні даної проблеми докладають заклади загальної середньої освіти, але вони обмежені навчальними програмами, кількістю відведених годин тощо. Більше можливостей щодо залучення здобувачів освіти до поглибленого вивчення історичного минулого своєї малої Батьківщини, України мають заклади позашкільної освіти. Окрім теоретичних занять в гуртках історико-краєзнавчого напрямку, невід'ємною складовою освітньо-виховного процесу у позашкільлі є проведення походів, екскурсій, експедицій, подорожей, що дає можливість розширити знання учнів з археології, історії, народознавства, прослідкувати етапи виникнення, розвитку та становлення української державності. Педагог — позашкільник має більше свободи у виборі форм і методів навчання, особливо на сучасному етапі стрімкого впровадження інтерактивних педагогічних технологій. В інноваційному навчанні на перший план висувуються творчі і продуктивні завдання, які визначають суть і мотиви вибору освітньої діяльності здобувачів освіти.

Саме це спонукало упорядника збірки до узагальнення існуючих та власних завдань з історичного краєзнавства. Виконання їх допоможе юним краєзнавцям закріпити знання з історії України, починаючи від стародавності до сьогодення, дасть можливість якісної підготовки до участі у різноманітних конкурсах, вікторинах, олімпіадах. Залучення якомога більше вихованців, учнів до виконання запропонованих завдань сприятиме формуванню національної свідомості, гордості за свою країну, вихованню справжніх патріотів України.

ЗМІСТ

I. ПИТАННЯ З ІСТОРІЇ УКРАЇНИ ДЛЯ ВІКТОРИН ДО ДНЯ УКРАЇНСЬКОГО КОЗАЦТВА, КОНКУРСУ «ВІДУН»	5
II. РІЗНОВИДИ ПРАКТИЧНИХ ЗАВДАНЬ З ІСТОРИЧНОГО КРАЄЗНАВСТВА	34
2.1. КРАЄЗНАВЧА ВІКТОРИНА	34
2.2. КОЗАЦЬКА ВІКТОРИНА	40
2.3. ТЕМАТИЧНІ ВІКТОРИНИ	42
2.4. ТРЕНУВАЛЬНІ ВПРАВИ	43
2.5. ТРЕНУВАЛЬНІ ЗАВДАННЯ: КРОССЕНСИ, ХМАРИНКИ СЛІВ	44
СПИСОК ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ	48

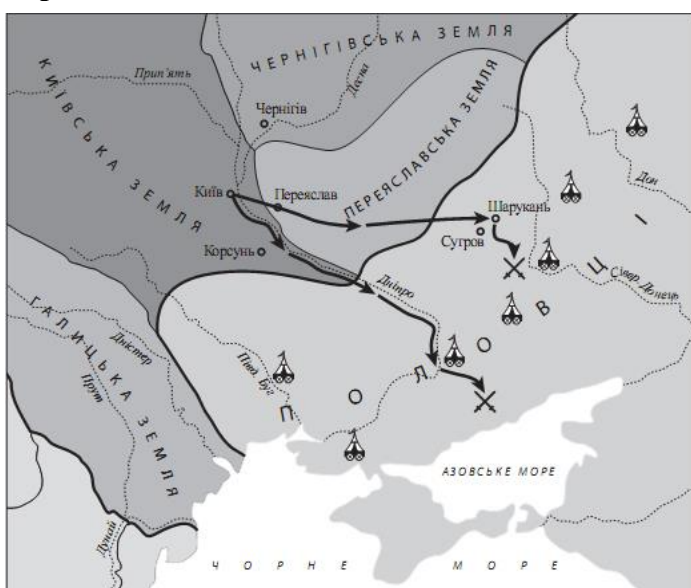
ПИТАННЯ З ІСТОРІЇ УКРАЇНИ ДЛЯ ВІКТОРИН ДО ДНЯ УКРАЇНСЬКОГО КОЗАЦТВА, КОНКУРСУ «ВІДУН»

1. Яку назву мало давньослов'янське військо (III – IX ст.н.е.)?

- А) Орда;
- Б) Вої;
- В) Гридь;
- Г) Дружина.

2. Який князь відіграв провідну роль в організації походів, напрямки яких позначено на карті?

- А) Ярослав Мудрий;
- Б) Володимир Мономах;**
- В) Ярослав Осмомисл;
- Г) Данило Галицький

3. У яких уривках з історичних джерел йдеться про великого київського князя Володимира Великого?

1. «Хозари вийшли супроти нього з каганом, князем своїм. І зступилися війська битися, і сталася битва межи ними, і одолів він хозар і город їхній столицю Ітіль, і город Білу Вежу взяв...»
2. «І поставив він кумири на пагорбі, поза двором теремним: Перуна дерев'яного, — а голова його була срібна, а вус — золотий, — і Хорса, і Дажбога, і Стрибога, і Сімаргла...»
3. «Зібрав він воїнів і прийшов до Києва, і вчинив мир із братом своїм Мстиславом. І розділили вони по Дніпру Руську землю: собі узяв сю сторону, а Мстислав — ту. І перестала усобиця в землі Руській...»
4. «І повелів він поскидати кумирів — тих порубати, а других вогню оддати. Перуна ж повелів він прив'язати коневі до хвоста і волочити з Гори по Боричевому узвозу на ручай...»
5. «Виступив тоді він із города, приготував до бою дружину. Зійшлися вони на місці, де ото нині свята Софія стоїть, митрополія руська. І сталася січа люта, і ледве одолів він печенігів під вечір...»
6. «Коли ж побачив, що церкву завершено, він помолився богу, говорячи: «Осе даю церкві сій, святій Богородиці, од маєтності своєї десяту частину. Якщо се одмінить хто, — хай буде проклят...»

2. 4. 6.

4. Боротьбу проти нападів половців на Русь найбільш успішно вели князі:

А) Володимир Великий і Ярослав Мудрий;

Б) Володимир Мономах і Мстислав Великий;

В) Данило Галицький і Юрій І Львович;

Г) Ігор Рюрикович і Святослав Ігорович.

5. За наведеною картосхемою можна охарактеризувати зовнішньополітичну діяльність київських князів:

А) Олега та Ігоря;

Б) Аскольда та Святослава;

В) Володимира Мономаха та Мстислава Великого;

Г) Володимира Великого та Ярослава Мудрого.

6. Установіть відповідність між битвами XII–XIII ст. та їх наслідками:

1. Руські князі зазнали поразку від монголів

А. Битва під Дорогичином

2. Данило Галицький зламав опір галицького боярства та остаточно утвердився при владі

Б. Битва на Калці

3. Перемога польського війська під проводом Лешка Білого й Конрада Мазовецького, які розгромили руські загоны та убили князя Романа

В. Битва на річці Альта

4. Перемога над хрестоносцями лицарями Добжинського ордену

Г. Битва під Завихвостом

Д. Битва під Ярославлем

1. Б, 2. Д, 3. Г, 4. А.

7. Кого з великих київських князів історик О. Субтельний охарактеризував так:

«Його слов'янське ім'я, варязьке виховання, кочовий спосіб життя віддзеркалювали поєднання європейського та азіатського начал. Його управління ознаменувало апогей ранньої героїчної доби в історії Київської Русі»?

А) Олег; Б) Ігор; **В) Святослав;** Г) Володимир

8. Що на карті позначено суцільною жирною лінією?

А) Традиційний шлях збирання полюддя за часів князювання Олега;

Б) Шлях місії єпископа Адальберга до Києва та Константинополя;

В) Походи князя Святослава на Новгород і Візантію;

Г) Військово-торговельний «шлях із варягів у греки».

9. У яких уривках з історичних джерел йдеться про великого київського князя Святослава Ігоровича?

1. «...на другий день посилає до імператора просити миру за такою умовою: [русичі] повинні віддати [візантійцям] Доростол..., [візантійці] повинні дозволити привозити до себе хліб...»
3. «І поставив він кумири на пагорбі, поза двором теремним: Перуна дерев'яного, - а голова його була срібна, а вус - золотий, - і Хорса, і Дажбога, і Стрибога, і Сімаргла...»*
4. «Хозари вийшли супроти нього з каганом, князем своїм. І зступилися війська битися, і сталася битва меж ними, і одолів він хозар і город їхній столицю Ітіль, і город Білу Вежу взяв...»
5. «Зібрав він воїнів і прийшов до Києва, і вчинив мир із братом своїм Мстиславом. І розділили вони по Дніпру Руську землю: собі узяв сю сторону, а Мстислав - ту...»
6. «...побачив, що церкву завершено, він помолився Богу, говорячи: «Осе даю церкві сій, святій Богородиці, од маєтності своєї десяту частину. Якщо се одмінить хто - хай буде проклят...»
7. «Прийшов [князь] у Переяславець. І послав до греків послів, говорячи: «Хочу йти на вас...І пішов до Царграда, розоряючи міста. І дали йому данину...! повернувся він в Переяславець...».

1, 4, 7

10. Установіть відповідність між іменем князя (княгині) Київської Русі та історичною подією.

1. Ігор	А) запровадження християнства як державної релігії
2. Ольга	Б) загибель руського флоту від «грецького вогню»
3. Святослав	В) розгром Хозарського каганату
4. Олег	Г) організація погостів та запровадження системи уроків
	Д) об'єднання північних та південних руських земель

1. Б, 2. Г, 3. В, 4. Д.

11. Позначте ім'я київського князя, на печатці якого вперше з'явився князівський знак Рюриковичів — тризуб:

А) Ігор Старий; Б) Святослав Ігорович; **В) Володимир Великий;** Г) Ярослав Мудрий.

12. Яке твердження є одним із рішень Любецького з'їзду князів 1097 р.?

А) «Якщо не з'явиться хто завтра на ріці — багатий, чи убогий, чи старець, чи раб, — то... той противником буде».

Б) «Відтепер з'єднаймося в одне серце і обережімо Руську землю. Кожен хай держить отчину свою»

В) «Хто вб'є князівську людину... а община вбивцю не шукає, то віру за нього 80 гривень платити тій общині».

Г) «...хто хоче віри йняти волхва — хай за ним іде, а хто ж вірує в хреста — нехай іде до нього».

13. У якому році відбулась подія, описана в уривку з джерела? «Данило вийшов з військом із Холма та на третій день став у Галичі. ...ввійшов у свій город... та прийняв стіл свого батька, та проголосив перемогу...»

А) 1199 р.; Б) 1205 р.; **В) 1238 р.;** Г) 1245 р.

14. Який князь заповідав своїм дітям жити за християнськими заповідями, любити свою землю, батьків, близьких, допомагати знедоленим, зберігати єдність і могутність Русі?

А) Ярослав Осмомисл; **Б) Володимир Великий;** В) Ярослав Мудрий; Г) Володимир Мономах.

15. У якому уривку з джерел йдеться про привід до польської агресії проти Галицько-Волинської держави?

А) «...З поданого до нас прохання короля Казимира III ми недавно довідались, що, коли народ русинів за допомогою отрути вбив Болеслава, князя Русі і родича короля, тоді король, вражений цим злочином і прагнучи помститися за кривду християнської віри, напав своїм військом на Руську землю...»

Б) «У той самий час прислав Папа послів достойних, що принесли Данилові вінець, і скіпетр, і корону, які означають королівський сан, кажучи: “Сину! Прийми од нас вінець королівства...”»

В) «Року 1471. Упокоївся Семен Олелькович. Після його смерті Казимир, король польський, бажаючи припинити існування князівства, не посадив уже там Семенового сина, а посадив воєводу з Литви Мартина Гаїшовта...»

Г) «...Ягайло, великий князь, обіцяє всі свої багатства вжити й витратити на усунення недоліків обох королівств, як Польщі, так і Литви, якщо володарка Угорщини вищезгадану дочку, королеву Польщі, з'єднає з ним шлюбними узами...»

16. Які з наведених тверджень характеризують діяльність князя Данила Галицького?

1. Разом з іншими руськими князями брав участь у битві з монголами на річці Калці 1223 р.
2. Приєднав до Галицько-Волинського князівства Закарпаття.
3. Здійснив поїздку до Золотої Орди, де добився від хана Батия підтвердження своїх прав на Волинь і Галичину.
4. У «Слові о полку Ігоревім» про князя згадується, що він «підпер гори Угорські своїми військами» і «зачинив ворота Дунаю».
5. Успішно чинив опір монгольським загонам темника Куремси, але зазнав поразки в боротьбі з татарським ханом Бурундаєм.
6. Столицею свого князівства зробив місто Львів.
7. Брав участь у Любецькому з'їзді князів.

1, 3, 5.

17. Установіть відповідність між позначеними на картосхемі князівствами та їх назвами.

- А) Київське;
 - Б) Галицьке;
 - В) Волинське;
 - Г) Чернігівське;
 - Д) Переяславське
- 1. В, 2. Д 3. Б, 4. А**

18. У результаті якої події Велике князівство Литовське закріпило за собою Київщину, Поділля, Переяславщину?

- А) Битви на Синіх Водах; Б) Битви на річці Ворсклі; В) Грюнвальдської битви;
- Г) Вількомирської битви.

19. До якого періоду належать перші письмові згадки про українських козаків?

- А) Початку XV ст.; Б) Кінця XV ст.; В) Початку XVI ст.; Г) Кінця XVI ст.

20. Про що йдеться в уривку з джерела? «Ті з русинського народу, які... не хотіли тягнути ярмо й терпіти владу місцевих панів, йшли у далекі краї, тоді ще не заселені, і набували собі право на волю...»

- А) Причини виникнення українського козацтва;
- Б) Наслідки монгольської навали;
- В) Боротьба Литви і Польщі за Галицько-Волинську спадщину;
- Г) Ліквідація Київського і Волинського удільних князівств.

21. Князь Костянтин Іванович Острозький уславився як полководець у війнах із:

- А) Кримськими татарами і Московським царством;
- Б) Польським королівством і Великим князівством Литовським;

- В) Угорським королівством і Молдавським князівством;
 Г) Османською імперією і Тевтонським орденом.

22. Чим було зумовлене будівництво на українських землях церков, подібних до тієї, що зображена на ілюстрації?

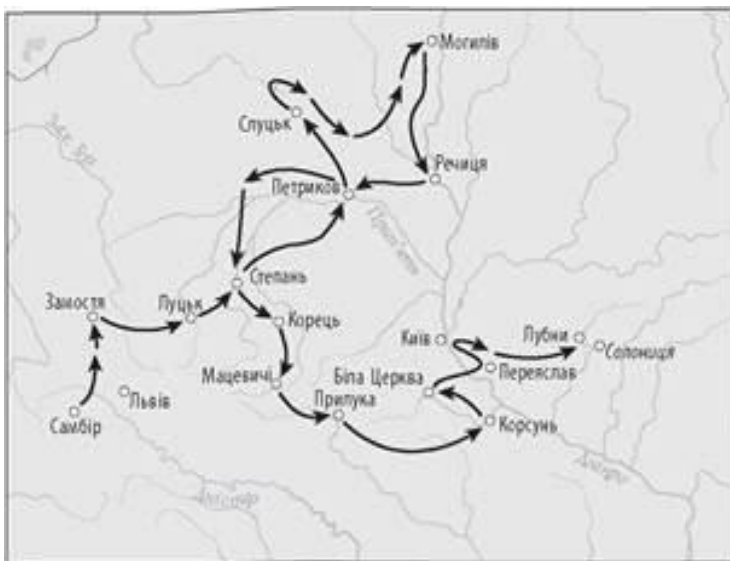

- А) Наслідуюванням візантійської архітектурної школи;
Б) Постійною воєнною небезпекою, набігами татар;
 В) Нестачею будівельного матеріалу;
 Г) Запозиченням мусульманської традиції в будівництві храмів.

23. Які з зазначених чинників стали причинами виникнення українського козацтва?

- систематичні напади татар і турків на українські землі;
 - будівництво литовськими князями, а згодом польськими королями фортець і замків на Поділлі;
 - посилення соціального гніту, релігійних і національних утисків населення українських земель;
 - поширення серед населення українських земель «уходництва» на промисли в Дике Поле;
 - прагнення польської королівської влади створити противагу шляхетському свавіллю;
 - входження українських земель до складу Речі Посполитої;
 - встановлення турецького протекторату над Кримським ханством.
- 1, 3, 4.**

24. На картосхемі позначено напрямки походів козацько-селянського війська під час повстання:

- А) І. Сулими;
 Б) М. Жмайла;
В) С. Наливайка;
 Г) К. Косинського.

25. Кому з діячів, на думку вчених, «...випала доля “степового короля” — людини, яка надала перших організаційних форм козащині, не підозрюючи, що через неповні сто літ його творіння захитало підвалини Речі Посполитої»?

- А) Д.Вишневецькому; Б) П.Конашевичу-Сагайдачному; В) І.Сірку; Г) В.-К. Острозькому

26. Хто з козацьких ватажків очолив повстання, під час якого була зруйнована фортеця Кодак, збудована за наказом польської влади задля контролю над козаками?

А) С. Наливайко; Б) М. Жмайло; **В) І. Сулима**; Г) П. Павлюк

27. Як називався специфічний козацький човен?

А) Чайка; Б) Альбатрос; В) Качка; Г) Шхуна

28. Яку назву мала козацька держава, створена у 1649 році після укладання Зборівського договору ?

А) Гетьманщина; **Б) Військо Запорізьке**; В) Україна; Г) Князівство Руське

29. Український військовий та державний діяч, учасник козацько-селянського повстання 1637—1638 рр., брав участь в усіх битвах Національно-визвольної війни, особливо відзначившись у Берестецькій битві, відмовився присягнути на вірність московському цареві в 1654 році.

А) Б. Хмельницький; Б) І. Виговський; В) І. Брюховецький; **Г) І. Богун**

30. Назвіть місце бою з польсько-татарським військом українсько-молдовського табору, що його сучасники називали «полем дрожі»:

А) Жовті Води; Б) Корсунь; В) Переяслав; **Г) Охматів**

31. Знайдіть відповідність :

1) Кіш	А) Адміністративно-територіальна одиниця в Речі Посполитій.
2) Паланка	Б) Адміністративно-територіальна одиниця у період існування Нової Січі.
3) Слобода	В) Козацька колонія, або поселення із власним самоврядуванням, мешканці якого звільнені на деякий час від сплати податків.
4) Зимівник	Г) Козацьке господарство, де вони перебували, коли не було військових дій.
	Д) Центральний орган управління у Запорозькій Січі або козацький військовий табір.

1 Д; 2 Б; 3 В; 4 Г.

32. Знайдіть відповідність між посадою на Запорозькій Січі та сферою її обов'язків :

1) Гармаш	А) Ведення рахунків прибутків та витрат, канцелярії.
2) Довбиш	Б) Перша особа після гетьмана, відав постачанням гетьманського війська, артилерією, дипломатичними відносинами.
3) Кантаржій	В) Відповідальність за військові литаври
4) Писар	Г) Охорона військових мір і ваг.
5) Обозний	Д) Відповідальність за артилерію та боєприпаси.

1 Д; 2 В; 3 Г; 4 А; 5 Б.

33. Знайдіть відповідність :

1) К. Косинський	А) Битва під Кумейками
2) П.-К. Сагайдачний	Б) Битва під П'яткою
3) Б. Хмельницький	В) Конотопська битва
4) І. Виговський	Г) Пилявецька битва
	Д) Хотинська битва

1. Б; 2. Д; 3. Г; 4 В.

34. Знайдіть зайве у логічному ланцюжку подій:

А) Битва на Синіх водах; Б) Хотинська битва; В) Битва під Цецорою; Г) Взяття Кафи.

35. Знайдіть зайве у логічному ланцюжку:

А) Богдан Хмельницький; Б) **Ярема Вишневецький**; В) Іван Богун; Г) Тиміш Хмельницький.

36. Розташуйте в правильній послідовності події середини XVI – середини XVII ст.:

А) Повстання під проводом К. Косинського

- Б) Вступ П. Сагайдачного до київського братства
В) Народження Б. Хмельницького
Г) Заснування Запорізької Січі Д. Вишневецьким
1 Г, 2 А, 3 В, 4 Б.

37. Розташуйте в правильній послідовності події часів Національно-визвольної війни під проводом Б. Хмельницького:

- А) Загибель Т. Хмельницького; Б) Перемир'я під Замостям;
В) Пилявецька битва; Г) Триумфальний в'їзд Б. Хмельницького до Києва
1 В, 2 Б, 3 Г, 4 А.

38. Встановіть хронологічну послідовність обрання кошових отаманів Війська Запорізького

- А) Іван Сірко; Б) Кость Гордієнко; В) Яків Барабаш; Г) Петро Калнишевський
1 В, 2 А, 3 Б, 4 Г.

39. Вкажіть правильну хронологічну послідовність битв періоду визвольної війни 1648-1657 років:

- А) Батозька; Б) Жванецька; В) Збаразька; Г) Корсуньська; Д) Пилявецька
1 Г, 2 Д, 3 В, 4 А, 5 Б.

40. Керівний склад Запорізької Січі, а пізніше й Гетьманщини — це:

- А) Старшина; Б) Компанійці; В) Сердюки; Г) Реєстрові козаки

41. Хто із цих козаків, якщо вірити народній пісні, проміняв жінку на тютюн та люльку?

- А) Петро Дорошенко; Б) Іван Сірко; В) Петро Сагайдачний; Г) Іван Богун

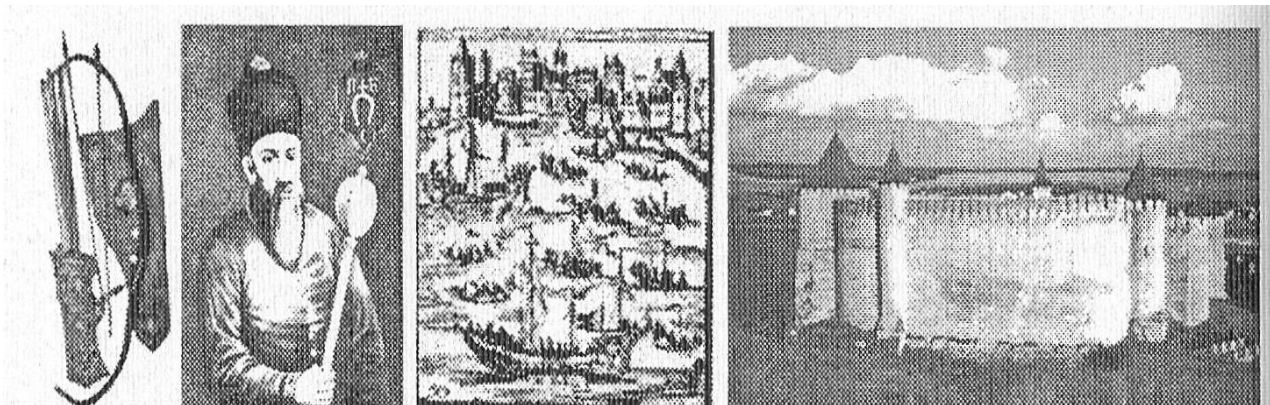
42. Як звали турецького султана, якому козаки на чолі з І. Сірком писали листа, як це зображено на картині І. Репіна?

- А) Сулейман I; Б) Махмуд IV; В) Мустафа II; Г) Селім II.

43. Вкажіть місце поховання І. Сірка.

Відповідь: село Капулівка Нікопольського району Дніпропетровської області.

44. Позначте історичну тему, для розкриття якої можна використати зображені предмети, портрети, ілюстрації та історико – архітектурну пам'ятку:

- А) «Доба героїчних походів»;
Б) «Козацькі повстання другої половини XVI ст.»;
В) «Козацькі повстання 1616–1621 рр. проти Речі Посполитої»;
Г) «Наслідки укладання Берестейської церковної унії 1596 р.»

45. Позначте, в який період Національно-визвольної війни українського народу проти Речі Посполитої середини XVII століття відбулися події, позначені на карті стрілками та символом «☒»:

- А) весна 1648 – літо 1649 рр.
- Б) літо 1648 – весна 1650 рр.
- В) весна – літо 1651 р.
- Г) весна 1652 – весна 1653 рр.

46. Впізнайте історичну особу за описом:

Народився у 1691 р. у козацькій сім'ї в с. Пустовійтівці Лубенського полку. За переказами, 8-річним хлопчиком потрапив на Січ. Пройшов усі сходинки козацької кар'єри від джури до судді. У 1762 р. вперше був обраний кошовим, потім неодноразово переобирався. У 1773 р. здобув військове звання генерал-лейтенанта російської армії. У 1776 р. був засланий на Соловецький острів. Помер на 112-му році життя.

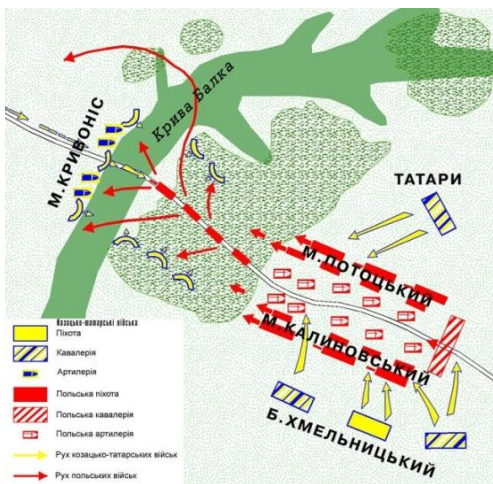
- А) Іван Сірко; Б) Петро Калнишевський; В) Семен Палій; Г) Петро Конашевич-Сагайдачний.

47. Впізнайте історичну особу за описом:

«Полковник, народний герой, керівник визвольної боротьби на Правобережжі. Вів переговори з І.Мазепою про возз'єднання Правобережної України з Лівобережною, але мав протилежні погляди на розбудову Української держави. У 1704 р. був заарештований, відправлений до Москви, а згодом – до Сибіру».

- А) Іван Сірко; Б) Петро Калнишевський; В) Семен Палій; Г) Петро Конашевич-Сагайдачний.

48. Установіть хронологічну послідовність битв часів Національно-визвольної війни за наведеними схемами:

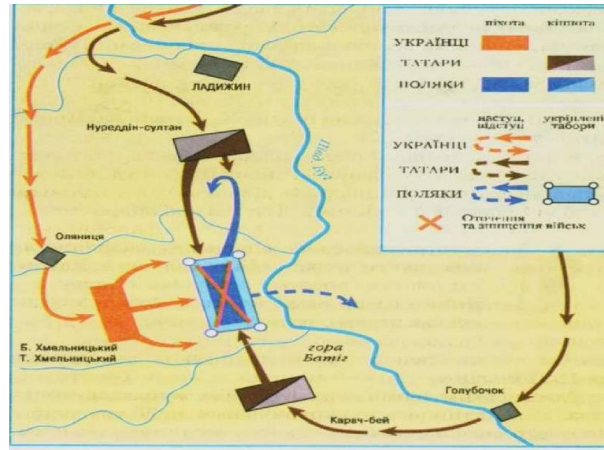
А.

Б.

В.

Г.

1) А, 2) В, 3) Б, 4) Г

49. На якому з портретів зображено полковника?

А

Б

В

Г

Відповідь: В

50. На відомій картині Миколи Самокиша зображена батальна сцена однієї з битв козацького війська проти польської армії. До якого періоду належить зображена подія?

А) Кінець XVI ст.;

Б) 20–30-ті рр. XVII ст.;

В) Кінець 1640-х – початок 1650-х рр.;

Г) 1660–1680-ті рр.

51. Де розташований пам'ятник, зображений на ілюстрації?

А) Київ;

Б) Харків;

В) Полтава;

Г) Львів

52. Вкажіть правильну хронологічну послідовність портретних зображень козацьких очільників періодів Національно-визвольної війни українського народу проти Речі Посполитої та Руїни:

1. (І. Самойлович)

2 (І. Виговський)

3. (Д. Многогрішний)

4. (І. Брюховецький)

5.(Б. Хмельницький)

6. (П. Дорошенко)

А) 5, 2, 4, 3, 6, 1; Б) 5, 4, 6, 3, 1, 2; В) 2, 4, 6, 1, 3, 5; Г) 1, 3, 5, 2, 4, 6

53. Розташуйте у хронологічній послідовності козацько-селянські повстання за поданими описами.

А) Яскравою сторінкою цього повстання була так звана Тарасова ніч, коли було знищено Золоту роту, яка складалася з представників найшляхетніших польських родів.

Б) Повстання охопило Київщину, Брацлавщину, Волинь, Поділля та білоруське Полісся. Вирішальні битви між повстанцями і коронним військом відбулися біля урочища Гострий Камінь та Солониця.

В) Повстання під проводом гетьмана реєстрових запорозьких козаків, які, повертаючись із походу проти Туреччини, зруйнували недавно збудовану польську фортецю на Дніпрі і знищили її німецький найманий гарнізон.

Г) У запеклому бою під Жовнином коронному війську вдалося прорвати козацький табір. Вважаючи опір марним, запорозький гетьман з частиною козаків прорвалися на Слобожанщину.

1) Б, 2) А, 3) В, 4) Г.

54. Установіть відповідність між фактами біографій і прізвищем історичної особи.

А) Іван Підкова

1. Від 1559 р. був київським воєводою та володарем українського прикордоння. Культурно-освітній діяч, меценат і патріот, опікувався наукою і церквою. Наприкінці XVI ст. – найбільший після короля землевласник Речі Посполитої, «некоронований король».

Б) Василь-Костянтин
Острозький

2. Походив із давнього литовсько-руського князівського роду. Вперше згадується в джерелах під 1545 р. Замолоду покинув батьківський дім задля лицарської слави. Виявив хист полководця. Із 1550 р. призначений королем Сигізмундом II Августом старостою черкаським і канівським.

В) Северин Наливайко

3. Здобув освіту в Острозькій академії, військового досвіду набув у козацьких походах. Очолював особисту охорону князя Костянтина Острозького під П'яткою. Захищав південні кордони України, здійснював походи проти татар і Молдови. У 1595 р. підняв повстання проти уряду Речі Посполитої.

Г) Дмитро
Вишневецький

4. Прізвисько отримав за майстерну стрільбу з лука. Здобув освіту в школі Львівського братства, Острозькій академії. Наприкінці XVI ст. потрапив на Запорожжя, де зажив авторитету і слави видатного державного діяча. Впорядкував козацьке військо завдяки дисципліні, озброєнню, освіченості, православ'ю.

Д) Петро Сагайдачний

Б) 1, В) 3, Г) 2, Д) 4.

55. Установіть факти біографії Пилипа Орлика.

1. Походив із чеського баронського роду.

2. Спочатку мав духовний сан.

3. Обіймав посаду генерального писаря за гетьманування І. Мазепи.

4. Походив з молдавського князівського роду.
 5. Був слобідським полковником.
 6. Був розробником «Пактів і конституцій прав і вольностей Війська Запорозького».
 7. Брав участь у козацько-селянських повстаннях 20–30-х рр. XVII ст.
- 1, 3, 6.**

56. Укажіть місто, що вважалося осідком реєстрового козацтва:

- А) Батурин; Б) Гадяч; **В) Трахтемирів;** Г) Чигирин.

57. Як називалася особа, яка зберігала й носила прапор або корогву війська?

- А) Бунчужний; Б) Довбиш; В) Осавул; **Г) Хорунжий.**

58. Як називався козацький сигнальний маяк-вежа?

- А) Гуляй-город; Б) Стовп; **В) Фігура;** Г) Чайка.

59. Укажіть, який козацький клейнод вважався символом всього козацького війська і не належав нікому з козацької старшини:

- А) Булава; Б) Бунчук; В) Пірнач; **Г) Корогва.**

60. Назвіть героя історичної «Пісні про Байду»:

- А) Дмитро Вишневецький; Б) Самійло Кішка; В) Іван Сірко; Г) Богдан Хмельницький.

61. Думи виконувалися подорожуючими співаками під музичний супровід:

- А) Бандури, кобзи, гітари; Б) Бандури, арфи, кобзи; В) Кобзи, ліри, балалайки;

Г) Бандури, кобзи, ліри. 62. У який період Національно-визвольної війни середини XVII сторіччя козацьке військо здійснювало походи власне на польські землі?

- А) Протягом 1648-1649 років; Б) Протягом 1650-1653 років;
В) Протягом 1654-1655 років; **Г) Протягом 1656-1657 років.**

63. Укажіть кількість козаків, вписаних в «Реєстр Війська Запорізького 1649 року»:

- А) 20 тисяч; **Б) 40 тисяч;** В) 60 тисяч; Г) 100 тисяч.

64. Яка битва (війна) відбулась у 1621 р.?

- А) Кам'янець-Подільська; Б) Галицька; В) Конотопська; **Г) Хотинська**

65. Поставте битви у хронологічній послідовності:

- А) Битва під Оршею; Б) Битва під Вількомиром; В) Битва на Ворсклі; Г) Битва на Синіх Водах
Г, В, Б, А.

66. Які з цих Запорізьких Січей існували у XVIII ст?

1. Базавлуцька Січ; 2. Микитинська Січ; 3. Кам'янська Січ; 4. Олешківська Січ; 5. Нова Січ; 6. Томаківська Січ; 7. Чортомлицька Січ.

3, 4, 5.

67. Спираючись на подану карту, можна охарактеризувати зовнішньополітичну діяльність гетьмана:

- А) Д. Вишневецького;
Б) П. Сагайдачного;
В) Б. Хмельницького;
Г) Я. Острянин.

68. Під час якої битви Національно-визвольної війни українського народу середини XVIIст. відбулися події, описані в уривку з історичного джерела: «І ось зібрав Богун своїх полковників на раду. Думали вони, як би вирватися з осади... На раді полковники вирішили навести через річку Пleshиву міст, переправити ним на той бік побільше війська, відігнати Лянцкоронського і дати змогу усьому козацтву вийти з облоги...»?

А) Жовтоводської; Б) Корсунської; В) Зборівської; Г) Берестецької.

69. Встановіть хронологічну послідовність обрання кошових отаманів Війська Запорізького:

А) Іван Сірко; Б) Кость Гордієнко; В) Яків Барабаш; Г) Петро Калнишевський

А,В, Б, Г.

70. Якими були основні наслідки «доби героїчних походів козацтва»?

1. Кількісне зростання українського козацтва.
2. Перетворення Кримського ханства на васала Османської імперії.
3. Перетворення козацтва на вагомий чинник європейської політики і розвитку Речі Посполитої.
4. Загострення відносин між Річчю Посполитою і Московською державою.
5. Остаточна ліквідація Київського і Волинського удільних князівств.
6. Усвідомлення козацтвом своєї ролі в українському суспільстві.
7. Заснування Запорозької Січі.

1, 3, 6

71. Який гетьман створив найбільшу в історії Запорізької Січі флотилію?

А (П. Конашевич-Сагайдачний)

Б (І. Виговський)

В (П.Дорошенко)

Г (Б. Хмельницький)

72. Який документ регламентував відносини між реєстровими козаками і владою Речі Посполитої в роки «золотого спокою»?

А) «Ординація війська, Запорозького...»;

Б) Куруківська угода;

В) Переяславська угода;

Г) «Пункти для заспокоєння руського народу».

73. Вільшанська, Роставицька, Куруківська, Переяславська угоди передбачали:

А) поширення впливу католицької церкви на схід;

Б) розширення козацького реєстру;

В) припинення бойових дій між козаками і кримськими татарами;

Г) відновлення ієрархії православної церкви.

74. Хотинська війна 1620—1621 рр. була спричинена:

А) походами запорозьких козаків на Стамбул та інші турецькі міста на узбережжі Чорного моря;

Б) повстанням запорожців на чолі з І. Сулимою, захопленням і зруйнуванням ними фортеці Кодак;

В) спробою запорозьких козаків перенести Січ у межі татарських володінь;

Г) походом і проголошенням кошового отамана І. Підкови господарем Молдавії.

75. Морські походи козаків загострювали відносини Речі Посполитої:

А) з Османською імперією;

Б) зі Шведським королівством;

В) з Австрійськими Габсбургами;

Г) із Московським царством.

76. Географічні назви «Базавлук», «Микитин Ріг», «Чортомлик», «Олешки» пов'язані з місцями...

А) головних битв козацьких війн кінця XVI ст.;

Б) розташування Запорозьких Січей;

В) основних битв під час козацько-селянських повстань 20—30-х рр. XVII ст.;

Г) розташування турецьких фортець, зруйнованих козаками.

77. «Ординацією Війська Запорозького реєстрового, що перебуває на службі Речі Посполитої» 1638 р. було передбачено:

А) зменшення козацького реєстру до 6 тис. осіб, ліквідацію виборності козацької старшини, скасування козацького судочинства;

Б) збільшення козацького реєстру до 6 тис. осіб, запровадження тритериторіально-полкового устрою;

В) збільшення козацького реєстру до 3 тис. осіб в обмін на участь козаків у війні проти Московської держави;

Г) зменшення козацького реєстру до 3 тис. осіб, запровадження польського комісара при гетьмані.

78. Вкажіть ім'я та прізвище героя національно-визвольної війни 1648-1657 рр., який під час Корсунської битви за дорученням Б. Хмельницького, свідомо пішов на тортури та смерть, аби видати ворогу дезінформацію про кількість і розташування козацьких військ і завів 25-тисячне вороже військо в пастку.

Микита Галаган

79. Співвіднесіть імена з описом особистості:

А) А. Шептицький

1. Командир полку Українських січових стрільців

Б) К. Левицький

2. Член Товариства українських поступовців

В) Г. Коссак

3. Митрополит Української греко-католицької церкви

Г) А. Жук

4. Голова Головної Української Ради

5. Член Союзу визволення України

А. 3, Б. 4, В. 1, Г. 5.

80. Із запропонованих фотографій жінок-воїнів УСС виберіть ту, якій було присвячено цей вірш:

Там то приступом до бою

Ішла Степанівна

І не знайдеться в Європі

Дівчина їй рівна.

Іде сміло, в руках зброя,

Гарна як лілея: "Ідіть вперед, стрільці мої,

На вас вся надія!

Ідім сміло в бій завзятий –

Це ж рідна земляця,

Перед нами – ось дивіться,

Як москаль валиться!.

І сталася на тім світі

Велика новина,

Що в бій ідуть з тяжким крісом Козак і дівчина.

А.

Б.

В.

Г.

81. Як називалися українські козацькі збройні формування, що існували у березні 1917 р. - квітні 1918 р.?

А) «Вільне козацтво»; Б) «Реєстрове козацтво»; В) «Червоне козацтво»; Г) «Запорозьке козацтво»

82. Встановіть історичну особу:

Начальник інформбюро Генштабу Армії УНР, полковник. До революції займався оперативно-розшуковою діяльністю. Розслідував справу "Бейліса" та довів невинуватість Менделя Бейліса. У 1920 році він очолив Інформаційне бюро (ІНФІБРО) — військову розвідку і контррозвідку збройних сил республіки.

А) Микола Красовський; Б) Кирило Буданов; В) Юрій Тютюнник; Г) Аверкій Гончаренко

83. Установіть відповідність між датою та подією.

- 1. 1917 р. А. підписання Варшавської угоди
 - 2. 1918 р. Б. Другий «Зимовий похід» Армії УНР
 - 3. 1919 р. В. заснування Української академії наук
 - 4. 1920 р. Г. проголошення Акта Злуки УНР і ЗУНР
- Д. початок першої війни радянської Росії з УНР

1. Д, 2. В, 3. Г, 4. А.

84. Який, із запропонованих фактів біографії Василя Ємця, визначного бандуриста з Харківщини, не відповідає дійсності?

А. У складі Бойового куреня військового міністерства УНР брав участь в обороні Києва від червоних військ Михайла Муравйова, а пізніше служив у полку ім. гетьмана Петра Дорошенка Першої козацької синьої дивізії УНР

Б. Зробив першу хроматичну концертну бандуру на 56 струн на якій виконував транскрипції творів Бетховена, Чайковського, Дворжака.

В. У 1918 році за сприяння гетьмана Павла Скоропадського організував колектив з 8-ми бандуристів, який називався Кобзарський хор.

Д. У 1937 році був розстріляний за рішенням особливої трійки УНКВС по Харківській області.

85. Перша в світі жінка, офіційно зарахована на військову службу у званні офіцера УСС

Олена Степанів

А

Ольга Басараб

Б

Олена Теліга

В

Софія Галечко

Г

86. «Взірець непохитної нескореності». Перша жінка - розвідник, організаторка благодійної діяльності і учасниця Союзу Українок.

Олена Степанів

А

Ольга Басараб

Б

Олена Теліга

В

Софія Галечко

Г

87. Перша жінка, нагороджена українськими державними нагородами — Залізним Хрестом і Хрестом Симона Петлюри.

Олена Степанів

А

Марія Бачинська

Б

Харитина Пекарчук

В

Софія Галечко

Г

88. Хто з акторів театру «Березіль» позував для створення фігури гайдамака?

А) А. І. Мар'яненко; Б) Б. О. Сердюк; В) А. М. Бучма; Г) Г. М. Крушельницький

89. Що спричинило виголошення Ф. Швецем такої промови:

«Віднині зливаються в одно віками відділені одна від одної частини України — Галичина, Буковина, Закарпаття і Придніпровська Україна — в одну Велику Україну... Віднині Український народ, звільнений могутнім поривом своїх власних сил, має змогу об'єднати всі зусилля своїх синів для створення нероздільної незалежної Української Держави на добро і щастя українського народу...»?

- А) Проголошення незалежності УНР;
- Б) Укладення Варшавської угоди;
- В) Повалення більшовицького режиму в Україні;
- Г) Підписання Акта Злуки УНР та ЗУНР.

90. Головою Директорії УНР після її утворення став:

- А) А. Макаренко; Б) М. Грушевський; **В) В.Винниченко;** Г) С.Петлюра.

91. Чортківська офензива — це:

- А) Похід українських військ УНР по тилах Добровольчої армії А. Денікіна та Червоної армії;
- Б) Наступ поляків на війська ЗУНР, який завершився розгромом УГА під Чортковим;
- В) Успішний наступ УГА на польські позиції, що розпочався під Чортковом і дав змогу тимчасово повернути під український контроль значну частину захопленої території ЗУНР;**
- Г) Спільний наступ військ УГА та Директорії на позиції Денікіна, який розпочався поблизу Чорткова.

92. За яке місто Українська Галицька армія вело боротьбу із поляками під час Чортківської офензиви?

- А) Тернопіль;
- Б) Львів;**
- В) Луцьк;
- Г) Чернівці

93. Ця невелика республіка виникла у 1919 році й була знищена більшовиками у 1922 році неподалеку від Чигирину (сучасна Черкаська область) на основі місцевого козацького полку самооборони під керівництвом Василя Чучупака. Яку назву мала ця республіка?

- А) Республіка Таврида; **Б) Холодноярська республіка;**
- В) Чорноліська республіка; Г) Гуляй-Поле

94. Які три армії утворили «трикутник смерті», у якому опинилося українське військо восени 1919 року?

- А) Червона армія, Російська армія Врангеля, кайзерівська армія;
- Б) Червона армія, польська армія, Добровольча армія Денікіна;**
- В) Червона армія, Донська армія, армія Антанти;
- Г) Червона армія, румунська армія, армія Антанти.

95. Хто був ініціатором Першого зимового походу?

- А) Василь Гютюнник;** Б) Симон Петлюра; В) Микола Міхновський; Г) Ісаак Мазепа.

96. 1 грудня 1918 року між делегаціями УНР і ЗУНР було укладено «Передвступний договір» про подальше об'єднання українських земель. В якому місті підписано угоду?

- А) Дубно; Б) Київ; **В) Фастів;** Г) Дрогобич.

97. В якому місті у грудні 1917 року відбулося засідання першого Курултаю кримськотатарського народу, який проголосив Кримську народну республіку, ухвалив її Конституцію та сформував національний уряд – Директорію?

А) Сімферополь; Б) Херсонес; В) Феодосія; Г) Бахчисарай.

98. В якому з цих міст у листопаді 1917 року раніше підняли синьо-жовтий прапор?

А) Юзівка; Б) Луганськ; В) Бахмут; Г) Маріуполь.

99. Хто очолив II Зимовий похід Армії УНР?

А) С.Петлюра; Б) Н.Махно; В) Ю.Тютюнник; Г) В.Винниченко.

100. Події, перебіг яких позначено на картосхемі, відбувалися впродовж:

А) грудня 1917 р. – березня 1918 р. Б) вересень – грудня 1919 р.

В) квітня – червня 1920 р. Г) жовтня – листопада 1921 р.

101. Розташуйте події в хронологічній послідовності:

А) бойове хрещення УСС на Ужгородському перевалі в Карпатах;

Б) призначення командиром УСС М. Галушинського;

В) участь УСС у битві в районі гори Лисоня;

Г) участь УСС у битві на схилах гори Маківка.

1. Б; 2. А; 3. Г; 4. В.

102. За текстом відомої пісні вкажіть рік, коли відбулася подія, про яку йдеться у пісні.

Ой на горі, на Маківці

Там сі били січові стрільці.

Приспів:

Хлопці, підемо, браття, за славу,

За Україну, за рідні права, державу.

Хлопці, підемо, браття, за лаву,

За Україну, за рідні права.

А) 1914 р.; Б) 1915 р.; В) 1916р.; Г) 1917р.

103. Розташуйте події в хронологічній послідовності:

А) Проголошення незалежності Української народної республіки;

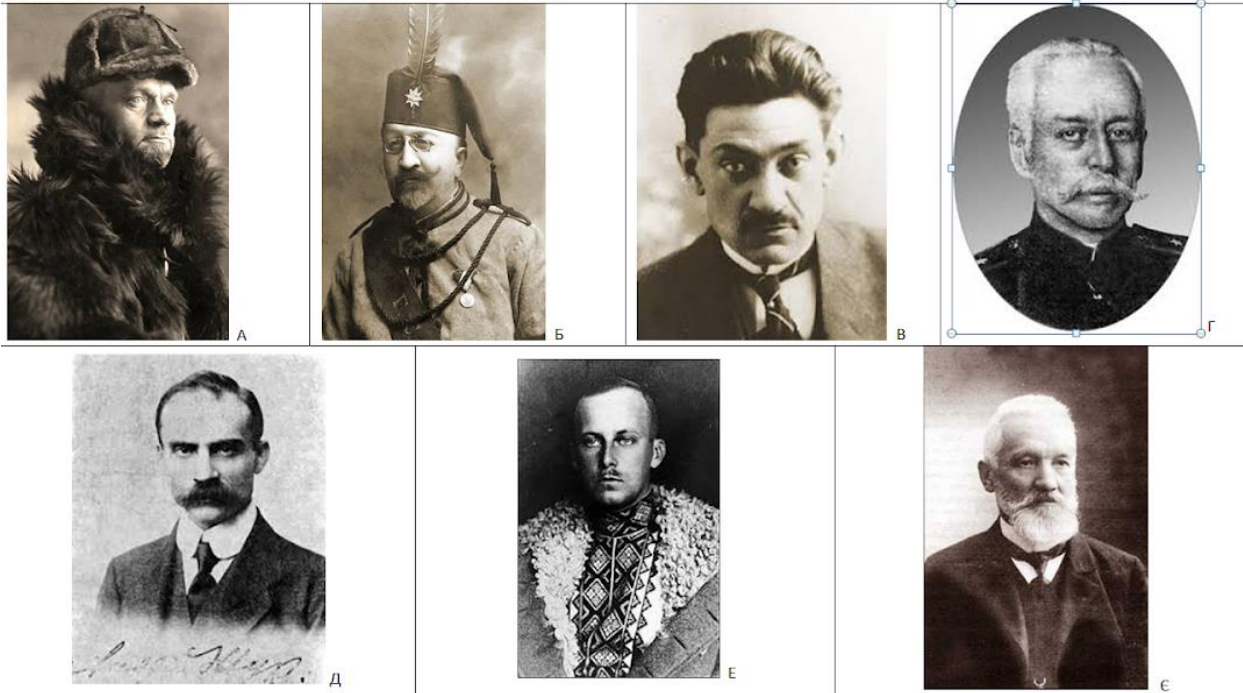
Б) Підписання «Передвступного договору» між ЗУНР і Директорією у Фастові;

В) Урочисте проголошення «Універсалу соборності»;

Г) Вперше проведення акції «Живий ланцюг»

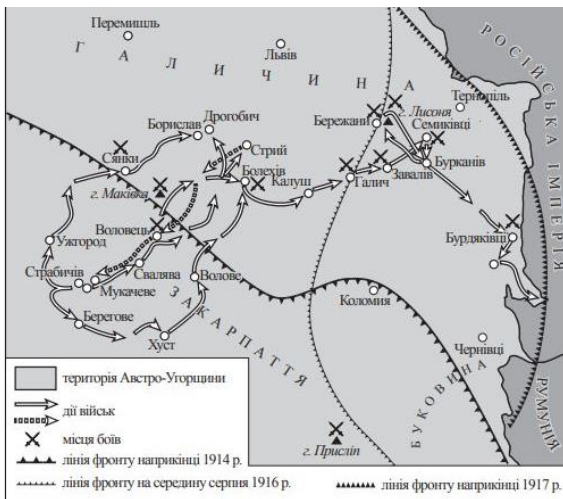
1. А; 2. Б; 3. В; 4. Г.

104. Хто з цих діячів був засновником молодіжних парамілітарних організацій в західноукраїнських землях напередодні Першої світової війни? (3 варіанти)

А, Б, Є.

105. На картосхемі стрілками позначено:

- А) «Брусиловський прорив» російських військ;
- Б) бойовий шлях Українських січових стрільців;
- В) головні напрямки дій російських військ під час Галицької битви;
- Г) наступ німецьких й австро-угорських військ під час Горліцького прориву.

106. Вкажіть прізвище діяча, який очолив рейд армії УНР по тилах більшовицьких та білогвардійських військ.

- А) Дмитро Вітовський;
- Б) Михайло Омелянович-Павленко;
- В) Василь Вишиваний;
- Г) Симон Петлюра.

107. Хто був ініціатором заснування «Українського військового клубу імені гетьмана Павла Полуботка»?

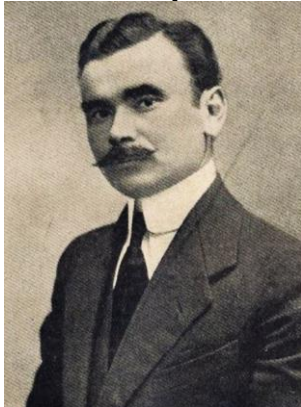
А) М. Грушевський; Б) В. Винниченко; В) М. Міхновський; Г) С. Єфремов

108. Коли відбулася подія зображена на картосхемі:

А) літо 1918 року
Б) осінь 1918 року
В) літо 1919 року
Б) осінь 1919 року

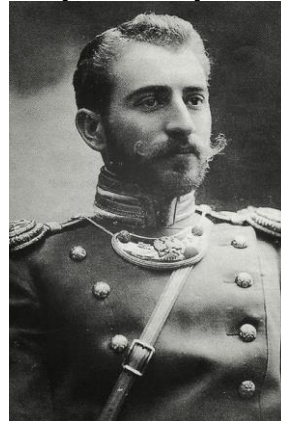
109. Хто з представлених на фото осіб очолював підрозділи армії УНР у бою під Крутами?

А. (Номан Челобіджихан)

Б. (Аверкій Гончаренко)

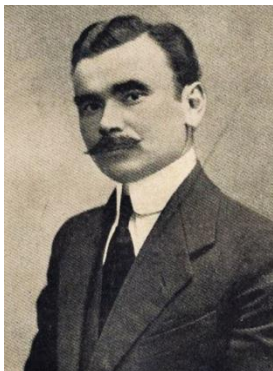

В. (Петро Болбачан)

Г. (Симон Петлюра)

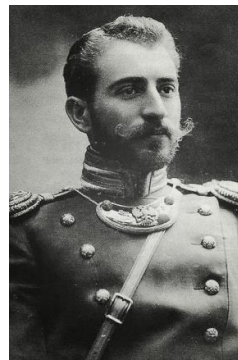
110. Хто очолював українські частини під час Кримської операції 1918 р.?

А. (Номан Челобіджихан)

Б. (Аверкій Гончаренко)

В. (Петро Болбачан)

Г. (Симон Петлюра)

111. Виберіть портрет особи, якої стосується уривок з документа: «...Отсею грамотою я оголошую себе Гетьманом всієї України. Управа Україною буде проводитись через посередництво призначеного мною Кабінету Міністрів і на остаточнім обґрунтуванню примножених при сім законів при тимчасовий державний устрій України...»:

А. (В. Винниченко)

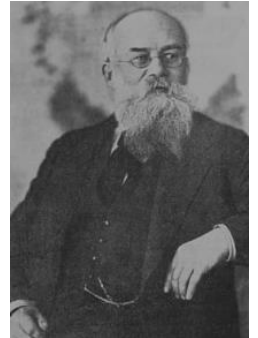
Б. (П. Скоропадський)

В. (С. Петлюра)

Г. (Є. Петрушевич)

Д. (М. Грушевський)

112. Павло Тичина присвятив трагічним подіям бою під Крутами вірш, який називався...

- А) «Вітер з України»;
- Б) «Як упав же він з коня...»;
- В). «Пам'яті тридцяти»;
- Г) «За всіх скажу»

113. Хто з представлених на фото осіб був автором брошури «Самостійна Україна» та ініціатором створення 1-го українського полку імені Богдана Хмельницького:

А. (В. Винниченко)

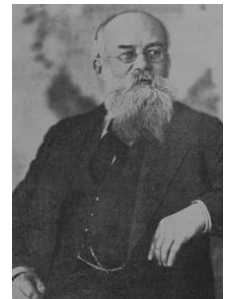
Б. (П. Скоропадський)

В. (С. Петлюра)

Г. (М. Міхновський)

Д. (М. Грушевський)

114. Вкажіть, про кого йдеться у тексті "У 1919-1922 роках на території України діяли повстанці, що мали 15-тисячну селянську армію. Вони утворили свою республіку, яка як частина УНР, проіснувала до 1922 року. Більшовики обманом заманили отаманів повстанців у засідку. Проте, навіть у полоні, в стінах Київської в'язниці, ватажки повстанців перебили охорону, захопили зброю і спробували звільнитись. Під час нерівного бою всі вони загинули смертю героїв."

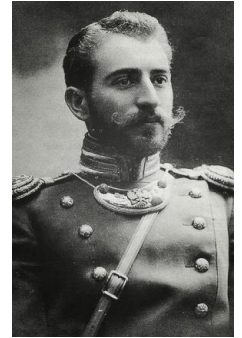
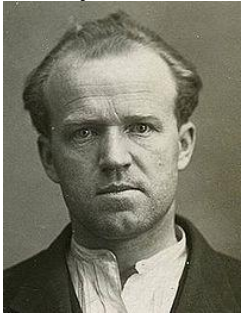

- А) Махновці;
- Б) Холодноряці;
- В) Українські січові стрільці;
- Г) Чорні запорожці.

115. Яку назву отримав бій, що відбувся під час I зимового походу армії УНР?

- А) «Чортківська офензива»; Б) «Листопадовий чин»;
 В) «Бій під аплодисменти»; Г) «Київська катастрофа»

116. Хто з представлених на фото осіб очолював війська УНР під час ПЕРШОГО зимового походу?

А. (Ю. Тютюнник)

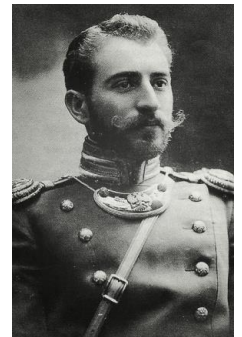
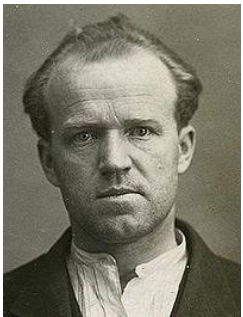
Б. (О. Греков)

В. (Д. Вітовський)

Г. (М. Омелянович-Павленко)

Д. (П. Болбачан)

117. Хто з представлених на фото осіб очолював війська УНР під час ДРУГОГО зимового походу?

А. (Ю. Тютюнник)

Б. (О. Греков)

В. (Д. Вітовський)

Г. (М. Омелянович-Павленко)

Д. (П. Болбачан)

118. Із запропонованих портретів українських військових діячів часів Української революції 1917-1921 рр. виберіть тих, хто в різний час очолював Українську галицьку армію.

1. (Д. Вітовський)

2. (Н. Махно)

3. (О. Греков)

4. (В. Вишиваний)

5. (М. Омелянович-Павленко)

6. (С. Коновалець)

7. (Ю. Тютюнник)

1, 3, 5.

119. Василь Кук «Леміш» очолював УПА у період з:

- А) літо 1942 до зими 1943 року; Б) зима 1943 до весни 1950 року;
 В) весна 1950 до весни 1954 року; Д) весна 1954 до літа 1960 року

120. Із запропонованих портретів історичних діячів виберіть тих, хто НЕ приймав участь у подіях Другої світової війни.

1

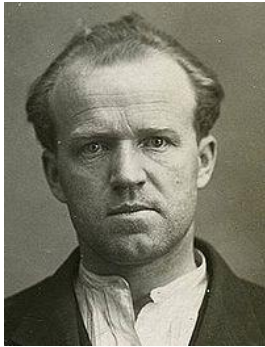
2

3

4

5

6

7

2, 5, 7

121. Пісня «Ой у лузі червона калина» була гімном першого українського національного військового формування у ХХ столітті. А як воно називалося?

- А) Українська Галицька армія;
- Б) Українська повстанська армія;
- В) Легіон Українських січових стрільців;
- Г) Карпатська Січ.

122. У Легіоні УСС запроваджували військовий однострій за національною ознакою. Одним із найприкметніших його елементів була «мазепинка». Що саме називали «мазепинкою»?

- А) Головний убір;
- Б) Штани;
- В) Куртка;
- Г) Сорочка.

123. Після загибелі Є. Коновальця керівником ОУН став:

- А) Р.Шухевич;
- Б) Я.Стецько;
- В) С.Бендера;
- Г) **А. Мельник.**

124. Організація українських націоналістів (ОУН) виникла в у Відні.

- А) січні 1920 р.; Б) лютому 1920 р.; **В) лютому 1929 р;** Г) січні 1929 р.

125. Поставте у хронологічній послідовності створення військових організацій:

- А) Карпатська Січ; Б) УГА; В) Поліська Січ; Г) Легіон УСС.

1. Г, 2. А, 3. В, 4. Б

126. Укажіть діячів, які входили у склад Директорії.

- 1. Панас Андрієвський
- 2. Ісаак Мазепа
- 3. Андрій Макаренко
- 4. Борис Мартос
- 5. Павло Скоропадський
- 6. Володимир Чехівський
- 7. Федір Швець

1, 3, 7

126. Позначте рік примусової депортації кримських татар із Кримської АРСР.

- А) 1943 р.; **Б)1944 р.;** В) 1945 р.; Г) 1946 р.

127. Установіть відповідність між військовими операціями на території України та датами їх проведення:

1. Курська битва	А) 08. 04.1944 - 12. 05. 1944
2. Яссько-Кишинівська операція	Б) 24. 01. 1944 - 17. 02. 1944
3. Корсунь-Шевченківська операція	В) 13. 07. 1944 - 29. 08. 1944
4. Карпатсько-Ужгородська операція	Г) 05. 07. 1943 -23. 08. 1943
5. Львівсько-Сандомирська операція	Д) 09. 09. 1944 - 28. 10. 1944
	Е) 20.08.1944 - 29. 08. 1944

1. Г; 2. Е; 3.Б; 4. Д; 5. В

128. Установіть відповідність між портретом та прізвищем діяча

А

Б

В

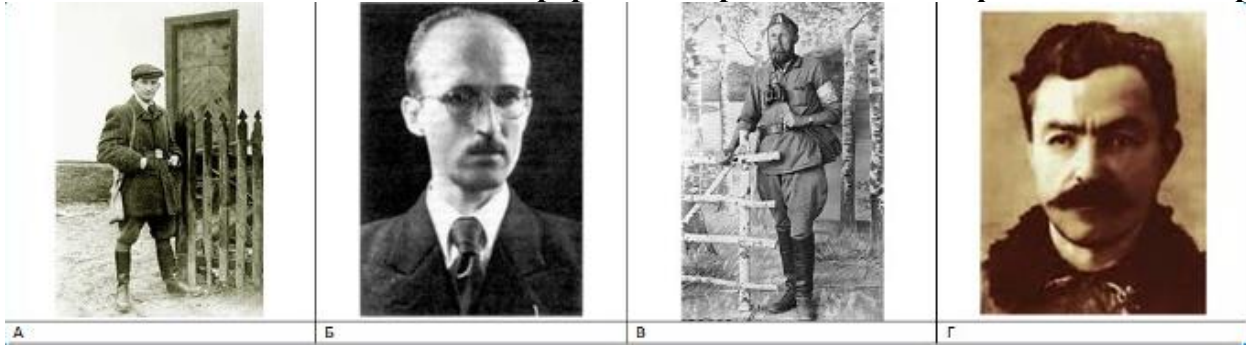
Г

Д

- 1. Олексій Берест;
- 2. Кузьма Дерев'янка;
- 3. Василь Порик;
- 4. Іван Кожедуб;
- 5. Ахмет-Хан Султан.

1. В; 2. Д; 3.А; 4.Б; 5. Г

129. Установіть відповідність між портретом історичного діяча та фактами його біографії:

1. Діяч українського повстанського руху часів Другої світової війни, засновник УПА «Поліська Січ», від 16 листопада 1941 року — генерал-хорунжий.
2. Український політичний та військовий діяч, активний член ОУН. З 1941 р. — перший заступник провідника ОУН – Б. С. Бандери, 30 червня 1941 року його обрали прем'єром Українського Державного Правління.
3. Діяч Української Центральної Ради, член ОУН, з липня 1944 року голова Української Головної Визвольної Ради.
4. Український політичний і державний діяч, військовик. Командир українського військового підрозділу «Нахтігаль». Генерал-хорунжий, головнокомандувач Української повстанської армії, голова Секретаріату Української головної визвольної ради.

1.В; 2.Б; 3.Г; 4.А

130. Установіть відповідність між фотографіями українських патріотів та найвідомішими їх псевдонімами.

А) Леміш; Б) Тарас Бульба; В) Тарас Чупринка; Г) Да Вінчі.

1. В; 2. А; 3. Г; 4. Б.

131. 72 окрема механізована бригада імені Чорних Запорозжців воює проти росіян із 2014 року. Кого називали «Чорними Запорозжцями»?

- А) Елітний полк часів Богдана Хмельницького;
- Б) Кавалеристи Армії УНР;**
- В) Один із повстанських загонів Нестора Махна;
- Г) Підрозділ УПА.

133. Коли в Україні вперше затвердили головні національні символи – тризуб і синьожовтий прапор?

- А) У 1991 році під час проголошення незалежності;
- Б) В УНР під час Української революції 1917-1921 років;
- В) У період Гетьманщини Богдана Хмельницького;
- Г) За часів князювання Данила Галицького

134. Яка листівка відбиває мету боротьби Української повстанської армії (УПА)?

А

Б

В

Г

135. Крайова провідниця жіночої сітки ОУН у 1941–1943 роках. Організаторка та керівниця Українського Червоного Хреста. У 1945–1947 роках була зв'язковою Головного Командира УПА Романа Шухевича.

Катерина Зарицька

Галина Кузьменко

Ганна Максимець

Олександра Пасвська

А

Б

В

Г

136. В урочищі Гурби на Рівненщині відбулися найбільші бої УПА. Проти близько п'яти тисяч повстанців радянська окупаційна влада кинула від 15 до 30 тисяч НКВДистів. Ця подія сталася ...

- А) 10-26 травня 1943 року;
- Б) 21 -25 квітня 1944 року;
- В) 02-08 листопада 1946 року;
- Г) 15-21 грудня 1947 року

137. Коли було оголошено про початок АТО?

- А) 22.02.2014; Б) 16.03.2014; В) 14.04.2014; Г) 24.05.2014

138. Яка пісня стала символом скорботи після Євромайдану?

- А) Ой у лузі червона калина; Б) Пливе кача; В) Гей соколи; Г) Ще не вмерла України і слава, і воля.

139. Установіть правильну послідовність подій, представлених на фото:

А
Б, Г, А, В.

Б

В

Г

140. Установіть правильну хронологічну послідовність піку популярності цих предметів в Україні?

А

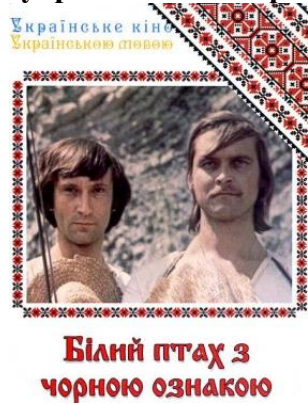
Б

В

Г

В, А, Г, Б.

141. Які з представлених українських кінофільмів НЕ були зняті у період незалежності?

2, 3, 5

142. Вкажіть хронологічні межі оборони Донецького аеропорту:

- А) 26. 05. 2014 по 22. 01.2015; Б) 22.02.2014 по 22. 02.2015;
 В) 27.06.2014 по 15.01.2015; Г) 16.03.2014 по 22.01.2015.

143. Поява та поширення в сучасному українському суспільстві поняття «кіборги» зумовлено:

- А) Протистоянням російській агресії в Криму;
 Б) Бойовими діями на Дебальцівському плацдармі;
 В) Оборорою на Маріупольському напрямку;
 Г) Захистом Донецького аеропорту.

144. Виберіть фотографію українського діяча, борця за незалежність України першої половини ХХ ст., який загинув у 1959 р., але за вбивство якого деякі російські політики пропонували винагороду у розмірі 250000 рублів, бо вважали, що він ще живий.

А

Б

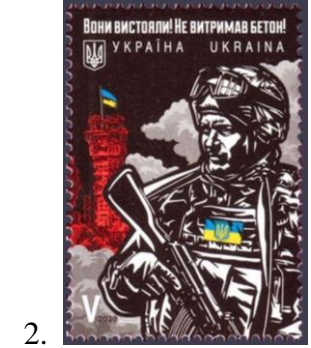
В

Г

145. Установіть відповідність між сучасною маркою та подіями, яким вона присвячена

А) Героїчний опір українського народу окупантам і допомога звичайних мирних жителів ЗСУ

Б) Героїчна оборона Донецького аеропорту

В) Знищення ЗСУ флагманського корабля російського Чорноморського флоту крейсера «Москва».

Г) Відповідь українських прикордонників з острова Зміїний на вимогу скласти зброю

Д) Звільнення міста Херсон 11 листопада 2022 року

1. Г; 2. Б; 3. В; 4. А.

146. Яка з цих подій НЕ стосується історії України?

- А) Оксамитове розлучення;
- Б) Чортківська офензива;
- В) Бій під аплодисменти;
- Г) Листопадовий чин.

147. Поставте у хронологічній послідовності терміни, якими московська, а пізніше російська влада позначала всіх борців за свободу і незалежність України

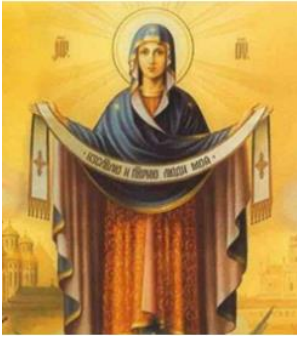
А) Виговці; Б) Петлюрівці; В) Бандерівці; Г) Мазепинці

- 1. А,
- 2. Г,
- 3. Б,
- 4. В.

148. За допомогою якого слова українці виявляли ворога на початку повномасштабної війни?

- А) Полуниця;
- Б) Суниця;
- В) Паляниця;**
- Г) Колісниця

149. Яка з представлених ікон є символом Дня захисника України?

А

Б

В

Г

II. РІЗНОВИДИ ПРАКТИЧНИХ ЗАВДАНЬ З ІСТОРИЧНОГО КРАЄЗНАВСТВА

2.1. КРАЄЗНАВЧА ВІТОРИНА

1. Який, з вказаних татарських шляхів, проходив територією сучасної Харківської області?

- А) Чорний шлях
- Б) Муравський шлях
- В) Покутський шлях
- Г) Кучманський шлях

2. Яка з битв часів Національно-визвольної війни, активізувала українську хвилю колонізації Слобідської України ?

- А) Пилявецька
- Б) Корсунська
- В) Берестейська
- Г) Батозька

3. Вкажіть населений пункт Харківщини, який, можливо, є місцем народження І. Сірка.

- А) Мерефа;
- Б) Валки;
- В) Балаклея;
- Г) Богодухів.

4. Автором якої із запропонованих картин є харків'янин Сергій Васильківський?

А

Б

В

Г

5. Який храм, найбільш шанований харківськими козаками, зберігся в Харкові з кінця XVII ст.?

- А) Успенський собор
- Б) Пантелеймонівська церква
- В) Благовіщенський собор
- Г) Покровська церква

6. Установіть відповідність між архітектурною спорудою та її автором:

1. Бекетов О.М.

2. Ловцов М. І

3. Васильєв Є.О.

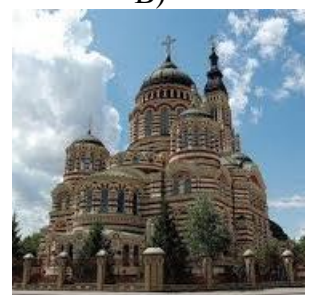
А)

Б)

В)

1. Б; 2. В; 3. А

7. З'ясуйте, кому з діячів належать наведені факти біографії.

1. Квітка-Основ'яненко Г.Ф. А) Народився 7 жовтня 1854 у повітовому місті Ізюм Харківської губернії в сім'ї писаря. Перші навички в мистецтві одержав у Харківській гімназії від Дмитра Безперчого. Часто подорожував Україною і створив низку відомих пейзажів «Весна в Україні», «Влітку», «Кам'яна балка», «На околиці», «Козачій пікет».
2. Мечников І.І. Б) Професор Харківського технологічного інституту, збудував багато громадських і житлових споруд: будинки юридичного інституту (1892), корпуси сільськогосподарського інституту (1907—1912), банків.
3. Бекетов О.М. В) Відкрив явище фагоцитозу, розробив фагоцитарну теорію імунітету. Розробив теорії зародкових листків, походження багатоклітинних організмів. Почесний член кількох зарубіжних академій, наукових товариств та інститутів. Лауреат Нобелівської премії.
4. Васильківський С.І. Г) Письменник, походив з козацько-старшинського роду. Брав активну участь у культурному житті Харкова, був співвидавцем першого в Україні науково-літературного журналу «Украинский вестник» (1816—1817). Автор творів: «Салдацький патрет», «Конотопська відьма», «Сватання на Гончарівці», «Пан Халявський».

1. Г; 2. В; 3. Б; 4. А

8. Розташуйте відомих діячів Харківщини за сферами їх діяльності:

1. Васильківський С.І.	7. Мечников І.І.	13. Трінклер М.П.
2. Квітка-Основ'яненко Г.Ф.	8. Бекетов О.М.	14. Вишня О.
3. Рєпін І. Ю.	9. Барабашов М. П.	15. Ведель А. Л.
4. Ландау Л.Д.	10. Гулак-Артемовский П.	16. Самокиш М.С.
5. Ловцов М. І.	11. Безперчий Д.І.	17. Хвильовий М.
6. Васильєв Є.О.	12. Гіршман Л.Л.	18. Дунаєвський І.О.

Наука	Література	Образотворче мистецтво	Архітектура	Музика	Медицина
А)	Б)	В)	Г)	Д)	Е)
4, 7, 9	2, 10, 14, 17	1, 3, 11, 16	5, 6, 8	18, 15	12, 13,

9. Установіть хронологічну послідовність подій:

- А) Будівництво Будинку державної промисловості (Держпром);
 Б) Завершення будівництва дзвіниці Успенського собору;
 В) Зведення Благовіщенського собору;
 Г) Встановлення пам'ятника Т. Г. Шевченку в центральному парку Харкова.

1. Б; 2. В; 3. А; 4. Г.

10. Вкажіть назви та авторів творів мистецтва та пам'яток архітектури:

1
А)

2
Б)

3
В)

1. 2. 3.

11. Які з вказаних пам'яток архітектури були збудовані у період з ХІХ ст. до Другої світової війни:

- А) Центральний корпус Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого;
- Б) Будинок державної промисловості (Держпром);
- В) Харківський державний академічний театр імені Т.Г. Шевченка;
- Г) «Дзеркальний струмінь»;
- Д) Покровський собор.

А, Б, В

12. Установіть відповідність між архітектурною спорудою та її автором:

Ловцов М. І.

Немкін В.Х.

Бекетов О.М.

Михаловский Б.Г.

А)

Б)

В)

Г)

1

2

3

4

1. 2. 3. 4.

13. З'ясуйте, кому з науковців належать наведені факти біографії.

1. Багалея Д.І.

А) Член-кореспондент Паризької Академії наук, Туринської, Римської, Американської академії, почесний доктор Київського, та багатьох інших університетів. Почесний член Харківського університету (1859). ЮНЕСКО у 2001 році внесла його до переліку видатних математиків світу.

2. Потебня О.О.

Б) Ректор Харківського університету (1906–1911); дійсний член (академік) Української Академії Наук, історик, архівіст, громадський діяч. Саме він започаткував систематичне та комплексне наукове вивчення історії регіону. Результати його досліджень – «Історія Слобідської України», «Очерки из истории колонизации степной окраины Московского государства», «История города Харькова за 250 лет его существования» (у співавторстві з Д.П. Міллером, учнем вченого).

3. Остроградський М.В. В) Видатний український фольклорист, етнограф, літературознавець і громадський діяч З 1905 року він був завідувачем Етнографічного музею, утвореного при історико-філологічному факультеті університету, з 1920 р. – директором Музею Слобідської України ім. Г. С. Сковороди. Автор таких наукових досліджень: «О свадебных обрядах, преимущественно русских», «К истории южнорусских свадебных обычаев», «Хлеб в обрядах и песнях», «Научное изучение колядок и щедривок», «Коломыйки», «Культурные переживания», «Писанки» та багато інших.
4. Сумцов М.Ф. Г) Видатний український мовознавець, філософ, фольклорист, етнограф, літературознавець, педагог, громадський діяч, доктор філології, професор, член-кореспондент Петербурзької академії наук з 1875 р., Автор праць із загального мовознавства, фонетики, наголосу, граматики, семантики, етимології, діалектології, теорії словесності, фольклору, етнографії, досліджень про походження мови, взаємозв'язок мови й мислення тощо.
5. Мечников І.І. Д) Український астроном, засновник харківської школи планетознавства (понад 15 років очолював Комісію з фізики планет Астрономічної ради АН СРСР). Заслужений діяч науки Української РСР (1941), Герой Соціалістичної Праці (1969). На честь науковця названо астероїд 2883 та кратер на Марсі. У 1987 році за видатні роботи в галузі фізики планет, зір і галактик заснована премія його імені.
6. Барабашов М.П. Е) Відкрив явище фагоцитозу, розробив фагоцитарну теорію імунітету. Розробив теорії зародкових листків, походження багатоклітинних організмів. Почесний член кількох зарубіжних академій, наукових товариств та інститутів.

1. Б; 2.Г; 3.А; 4.В; 5.Е; 6. Д

14. Установіть відповідність між портретами відомих харків'янок, їх прізвищами та сферою діяльності:

1. Каринська В.А.

2. Бугримова І.М.

3. Мала Л. Т.

4. Алчевська Х. Д.

А) Український педагог, організатор народної освіти, засновниця Харківської приватної недільної жіночої школи.

Б) Українська науковиця, лікарка-терапевт. Доктор медичних наук, професор, академік НАН України.

В) Артистка цирку, дресирувальниця левів

Г) Українська і американська дизайнерка одягу, авторка сценічних костюмів для кіно та балету, Володарка премії «Оскар» (1948) за дизайн костюмів для фільму «Жанна д'Арк».

I

II

III

IV

1-Г-I, 2-В- III, 3-Б-II, 4-А- IV.

15. Коли почалася Друга світова війна:

- А) 22 червня 1941р.;
- Б) 24 жовтня 1941р.;
- В) 1 вересня 1939р.;**
- Г) 4 серпня 1941р.

16. Виберіть дату, коли Харків був захоплений фашистськими військами:

- А) 22 червня 1941р.;
- Б) 1 вересня 1939р.;
- В) 24 жовтня 1941р.;**
- Г) 4 серпня 1941р.

17. Вкажіть хронологічні межі «другої» окупації м. Харкова:

- А) 16. березня 1942р. – 23. серпня 1943р.;
- Б) 22 червня 1941р. – 23 жовтня 1943р.;
- В) 24. жовтня 1941р. – 5. лютого 1943р.;
- Г) 16 березня 1943р. – 23 серпня 1943р.**

18. Із запропонованих прізвищ відомих Харківських лікарів вкажіть прізвище лікаря, який жив у Харкові під час Другої світової війни та допомагав пораненим радянським солдатам, незважаючи на те, що місто було окуповано фашистами:

- А) Гіршман Л.;
- Б) Трінклер Н.;
- В) Мещанінов О.;**
- Г) Данилевський В.

29. З назвою якого населеного пункту Харківщини пов'язане ім'я Петра Широніна:

- А) Таранівка;**
- Б) Соколове;
- В) Солоницівка;
- Г) Ков'яги.

20. Біля с. Соколове тримала оборону третя рота Чехословацького батальйону під командуванням надпоручика Отакара Яроша. У бою було знищено 16 фашистських танків, близько 400 солдат. Вкажіть дату описаної події:

- А) лютий 1943р.;
- Б) березень 1943р.;**
- В) жовтень 1941р.;
- Г) серпень 1943р.

21. Як називається місце масових розстрілів єврейського населення Харкова:

- А) Дробицький Яр;**
- Б) Бабин Яр;
- В) Биківнянські могили;
- Г) Сирецький концтабір.

22. Із запропонованих фотографій пам'ятників Харкова позначте ті, що присвячені подіям Другої світової війни:

1.

2.

3.

4.

5.

6.

2, 5, 6

2.2. КОЗАЦЬКА ВІКТОРИНА

Перша літера з назви найславетніших українських лицарів – воїнів буде першою літерою відповідей на запитання.

Вкажіть назву

1. Основна військово-адміністративна одиниця Запорозької Січі; тактичний підрозділ Легіону Українських Січових стрільців, Армії Української Народної Республіки, Української Галицької Армії та Української Повстанської Армії. Первісно так називали невеликі тимчасові споруди із гілля, соломи або очерету, які зазвичай зводили на баштанах, пасіках, рибальських і мисливських угіддях уходники-промисловці для захисту від сонця та дощу; згодом – великі хати без кімнат і перегородок, які будували з дуба, липи чи осокору навколо січового майдану і де могли проживати до кількисот козаків (ін. назва – касарня). **(Курінь)**

Цікавий факт!

Існував у запорожців цікавий звичай. Їхні _____ були завжди відкриті. Мандрівник чи перехожий може зайти туди, погостювати, попоїсти і рушити далі в дорогу. І це навіть якщо господаря немає вдома. Однак існувало суворе правило: нічого не виносити, а інакше – покарання. А як хтось знайде якусь річ на Січі, прив'язує її до високого стовпа. Як за три дні власник не знайдеться, то і річ переходить у володіння того, хто її знайшов.

2. Вкажіть назву службової особи у Запорізькій Січі (16–18 ст.), яка була охоронцем військових мір і ваг, що служили еталоном для всіх торговельних операцій, здійснюваних на Запоріжжі. Відповідав за збір податків на користь кошової скарбниці з усіх привезених на Січ товарів і продуктів. Жив в окремому приміщенні на базарній площі. **(Кантаржій)**

3. Вкажіть назву пристрою

Один із козацьких клейнодів, був символом влади військового писаря (зокрема, Генерального писаря), що під час ради займав місце поряд з іншими старшинами. Міг бути стаціонарним і похідним. Серед перших — комбінації з кількох з'єднаних невеликих посудин для чорнила різного кольору зі спільною кришечкою. Серед других — посудини зі звуженим горлечком і вушками для підв'язування до пояса та комбінації з футляра для пер і спеціальні відділення для чорнильниці. Щоб чорнило не виливалося й не висохло, мав кришечку або затичку. **(Каламар)**

4. Вкажіть назву музичного інструменту.

Старовинний український народний лютне- або грушоподібної форми струнно-щипковий інструмент з хроматизованим строєм. Розповсюджений на Східній Україні. В різних дослідженнях цей інструмент вважають попередником сучасної бандури. На ній уміли грати майже всі – від простого нетяги до кошового отамана чи гетьмана (напр., сучасники Б. Хмельницького повідомляють, що той і сам грав й дуже любив слухати, як грають на ній інші). Козаки, зокрема запорожці, вважали, що цей інструмент подарував їм Бог. **(Кобза)**

5. Вкажіть назву головного клейноду

Старовинний бойовий прапор, що був поширений серед слов'янських народів. За часів підвладності південно-західної частини руських земель князівству Литовському у козацьких військах руських шляхтичів цей термін витіснив колишній — стяг.

У Війську Запорозькому — символ влади гетьмана України, кошового отамана Запорозької Січі, полковника, сотника.

Має вигляд полотнища (переважно прямокутного) з держакон, інколи з навершям у вигляді хреста або кулі. У козаків найчастіше мав червоний колір, білий хрест посередині та сонце, місяць, зірки в кутах.

Носієм цього клейноду був хорунжий. **(Корогва або хоругва)**

6. Вкажіть іншу назву бойових молотків, чеканів — ручної зброї, що складалася з дерев'яної ручки, із залізним молотком, що мав з одного боку тупий обушок, а з другого гострий ніс. Як бойова зброя використовувався в XVII ст. запорізькими козаками: *«Сегож де, государь, числа (3 вересня 1658 р.) ночи пришли в село Крупец из Глухова черкасы пеши и его — драгуна Ваську Кондратова — били и мучили: битон чеканом по голове и рука правая отшиблена»*. В народних козацьких думах є двовірш, у якому приписується значення бойової зброї.

*«А козак козачий звичай знає —
_____ по ребрах торкає».*

(Келеп)

2.3. ТЕМАТИЧНІ ВІКТОРИНИ

«НА ЗАХИСТІ УКРАЇНИ»

«НА ШЛЯХУ ДО НЕЗАЛЕЖНОСТІ»

«ІСТОРІЯ КОНСТИТУЦІЙ УКРАЇНИ»

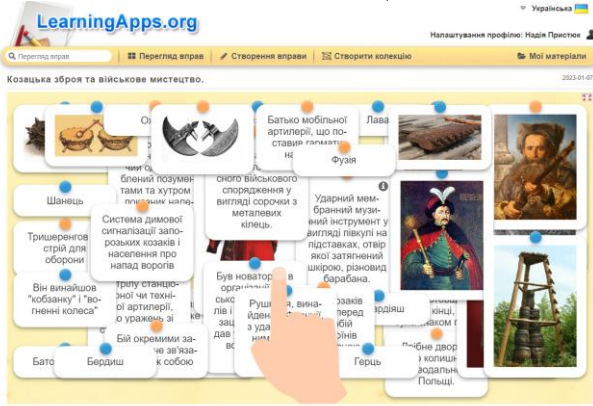

«ХАРКІВЩИНА У РОКИ ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ»

2.4. ТРЕНУВАЛЬНІ ВПРАВИ

«КОЗАЦЬКА ЗБРОЯ ТА ВІЙСЬКОВЕ МИСТЕЦТВО»

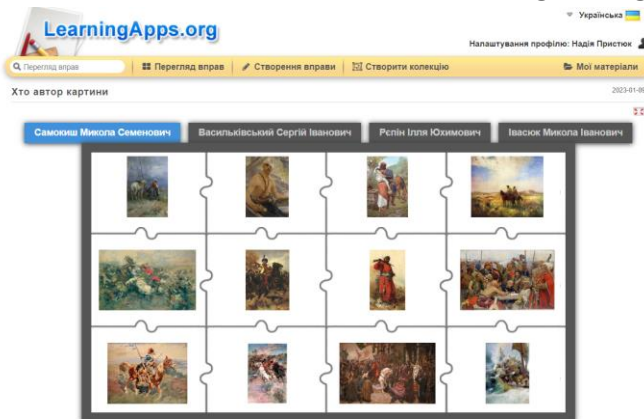
«КОЗАЦЬКІ БИТВИ»

«УКРАЇНА У РОКИ ПЕРШОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ. ДІЯЧІ»

«ХТО АВТОР КАРТИНИ?»

2.5. ТРЕНУВАЛЬНІ ЗАВДАННЯ – КРОССЕНСИ, ХМАРИНКИ СЛІВ ЗАВДАННЯ 1.

У кроссенсах зашифровані біографії відомих історичних діячів. Укажіть їх імена та розкажіть про їхню діяльність, використовуючи візуальну інформацію з відповідного кроссенсу.

№1

 <p style="text-align: right;">(Зароз імені.....)</p>		<p style="text-align: center;">РУП</p> <p style="text-align: center;">↓</p> <p style="text-align: center;">УСДРП 1905</p>
	<h1 style="font-size: 4em;">?</h1>	
		

ПІДКАЗКА: У кроссенсі зашифрована біографія В. Винниченка.

№2

		<p>З липня 1906 р. — секретар загального засідання «Рада»</p> <p>Від липня 1907 р. до 1908 р. — співредактор загального соціал-демократичного тижневика «Свобода».</p>
	<h1 style="font-size: 4em;">?</h1>	
		

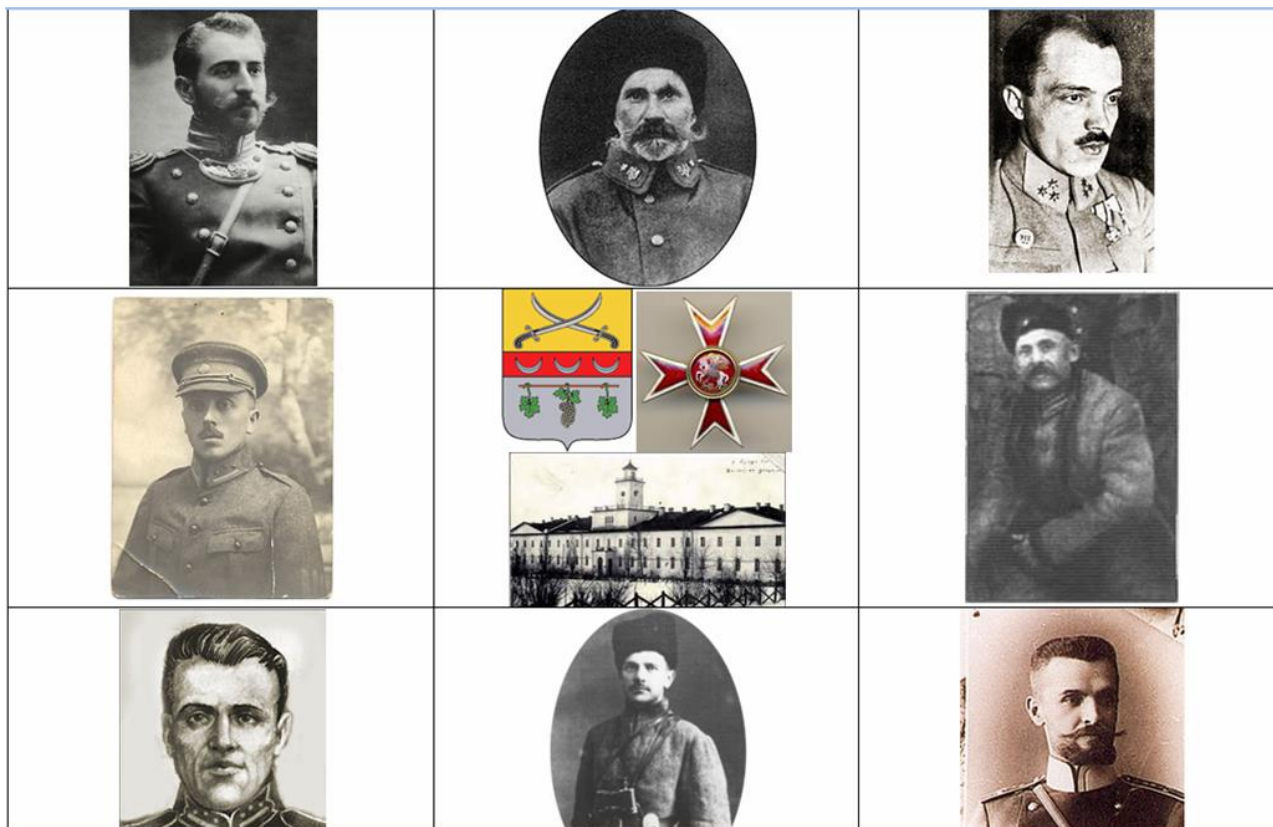
**ПІДКАЗКА: У кроссенсі зашифрована біографія С. Петлюри.
№3**

ПІДКАЗКА: У кроссенсі зашифрована біографія М. Грушевського.

ЗАВДАННЯ 2

Розгляньте кроссенс та вкажіть: хто ці діячі, що їх об'єднує, хто зайвий?

ПІДКАЗКА: Всі історичні особи представлені у кроссенсі навчалися в Чугуївському піхотно-юнкерському училищі, окрім Д. Вітовського.

ЗАВДАННЯ 3.

Перегляньте кроссенси та вкажіть, який з них містить фото сучасного вигляду площі, а який можемо датувати ХХ ст. Один з елементів у кожному з кроссенсів містить помилку (приміщення або пам'ятник, якого не було на площі), вкажіть помилковий елемент.

		
	<p style="text-align: center;">? ст.</p>	
		

СПИСОК ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Астахова О.В., Крупа Т.М. Ми – харків'яни, нам є чим пишатися.- Х.:Торсінг, 2003.-176 с.
2. Багалій Д.І. Історія Слобідської України /Передмова В.В.Кравченка.-Х.:Дельта, 1993.-256 с.
3. Історія міста Харкова ХХ століття /О.Н.Ярмиш, С.І. Посохов, А.І.Епштейн; Худож.- оформ. І.В.Осипов.- Х.:Фоліо; Золоті сторінки, 2004.- 686 с.
4. Власов В.С., Кульчицький С.В., Історія України (рівень стандарту): підручник для 11 класу закладів загальної середньої освіти, Літера ЛТД, 2019. – 257с.
5. Гісем О.В. Історія України. Збірник типових тестових завдань: навч. посіб. О.В.Гісем, О.О.Мартинюк. - К.: Український центр підготовки абітурієнтів, 2013. - 208с.
6. Коріненко П. С. Історія українського селянства: навч.-метод. посіб. / П. С. Коріненко – Тернопіль : Вид відділ ТНПУ, 2014. – 296 с.
7. Яворницький Д. І. Історія запорозького козацтва. - К: Наукова думка, 1990. -Т. 1.- 592 с.
8. Яворницький Д. І. Історія запорозького козацтва. - К: Наукова думка, 1990. - Т. 2. - 560 с.
9. Яворницький Д. І. Історія запорозького козацтва. - К: Наукова думка, 1991. - Т. 3. - 592 с.
10. Національна освітня платформа «Всеосвіта», Бібліотека методичних матеріалів URL: <https://vseosvita.ua/library/biblioteka-metodicnih-materialivgejmifikacia-osvitnogo-procesu-517288.html> (дата звернення: 15.11. 2022)
11. ЗНО-Онлайн. Завдання за темами з історії України, Освіта уа. URL: <https://zno.osvita.ua/ukraine-history/tema.html> (дата звернення: 20.10.2019)
12. Onlinetribune.info. Тестовий портал. URL: <http://onlinetribune.info/testi-z-kursu-istoriya-ukraini/> (дата звернення: 01.12.2019)
13. Історія Українського війська. URL :<https://sites.google.com/site/zahist56/istoria-ukraienskogo-vijska> (дата звернення: 13.09.2023)
14. Освітня платформа На Урок. URL: <https://naurok.com.ua/prezentaciya-do-uroku-istoriya-ukrainskogo-viyska-259343.html> (дата звернення: 15.11.2023)
15. Онлайн підготовка до ЗНО та НМТ з історії України. URL: <https://istzno.dp.ua/news/portrety> (дата звернення: 23.09. 202)
16. Всеукраїнська школа онлайн. URL: <https://lms.e-school.net.ua/courses/course-v1:UIED+History-of-Ukraine-11th-grade+2020/about> (дата звернення: 15.11.2023).